

Exam. Code : 108006

Subject Code : 1895

B.A. (Honours) 6th Semester
ECONOMICS (Economics of Agriculture)
Paper—VI

Time Allowed—2 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt any **FOUR** questions. All questions carry equal marks.

1. Comment on the changing role of agriculture in economic development.
2. Evaluate the structural changes taking place in the land structure in India and comment how it is going to impact agricultural growth.
3. Critically evaluate Ranis and Fei models of agricultural growth.
4. Define terms of trade between agriculture and industry and comment on the present status of ToT among these two sectors.
5. How important is the relationship between farm size and productivity and explain why it got changed after green revolution.

6. Critically evaluate the present public distribution system of foodgrains in India.
7. Why farmers are committing suicides in India and suggest how it could be stopped.
8. Are you in favour of taxing agriculture ? If Yes/No, why and how ? Give reasons.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸੰਰਚਨਾਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?
3. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰਾਨੀਸ ਅਤੇ ਫੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
4. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਓ. ਟੀ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

5. ਖੇਤ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਕਿੰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝਾਉ ਕਿ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਿਉਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ?
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
8. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਕਰ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ? ਜੇ ਹਾਂ/ਨਹੀਂ, ਤੇ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ? ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕਿन्हीं चार प्रश्नों का प्रयास करें। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

1. आर्थिक विकास में कृषि की बदलती भूमिका पर टिप्पणी करें।
2. भारत में भूमि संरचना में हो रहे संरचनात्मक परिवर्तनों का मूल्यांकन करें और टिप्पणी करें कि यह कृषि विकास को कैसे प्रभावित करेगा।
3. कृषि विकास के रानिस और फी मॉडलों का आलोचनात्मक रूप से मूल्यांकन करें।
4. कृषि और उद्योग के बीच व्यापार की शर्तों को परिभाषित करें और इन दोनों क्षेत्रों के बीच टी.ओ.टी. की वर्तमान स्थिति पर टिप्पणी करें।

5. खेत के आकार और उत्पादकता के बीच संबंध कितना महत्वपूर्ण है और यह बताएं कि हरित क्रांति के बाद यह क्यों बदल गया ?
6. भारत में खाद्यान्न की वर्तमान सार्वजनिक वितरण प्रणाली का आलोचनात्मक रूप से मूल्यांकन करें।
7. भारत में किसान आत्महत्या क्यों कर रहे हैं और सुझाव दें कि इसे कैसे रोका जा सकता है ?
8. क्या आप कृषि पर कर लगाने के पक्ष में हैं ? यदि हाँ/नहीं, तो क्यों और कैसे ? कारण दीजिये।